

Светлана В. Недић

О НЕКИМ ПИТАЊИМА ИЗВОРНЕ АРХИТЕКТУРЕ НОВОГ ДВОРА

Током зиме 1910/1911. године Београђани су читали у дневним листовима прве вести о припремама за изградњу Новог двора на углу улица Краља Милана и Добрињске (данас угао Улице српских владара и Андрићевог венца), на месту где се налазила зграда Министарства спољних и унутрашњих послова. У јануару 1911. године Београдска општина је послала Министарству грађевина протокол регулације и нивелације плаца, тако да је израда пројекта могла да почне. Нови двор, намењен становању престолонаследника Александра Карађорђевића, пројектовао је Стојан Тителбах (1877–1916), архитекта Министарства грађевина.¹

Рушење зграде Министарства спољних и унутрашњих послова почело је крајем априла 1911. године, а завршено је средином јуна, па се убрзо приступило нивелацији земљишта.² Подизање Новог двора поверено је предузимачу Васи Тешићу, који је 22. августа отпочео допремање грађевинског материјала на градилиште.³ Камен темељац је свечано положен 14. септембра, уз чинодејствовање митрополита Димитрија и у присуству краља Петра, министара, државних саветника и виших официра.⁴

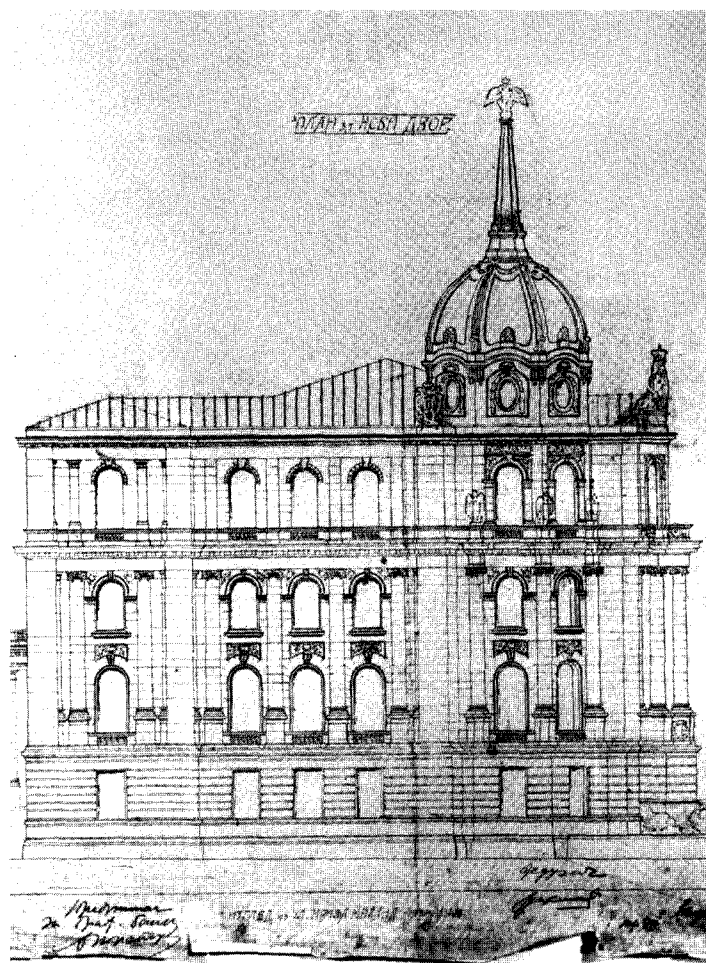
Грађењем Новог двора руководио је пројектант Стојан Тителбах.⁵ Зидање је брзо напредовало, па су у другој половини 1912. године рађени украси на фасадама.⁶ У току 1913. године инжењер и предузимач Данило Стојановић извео је канализацију зграде.⁷ Крајем маја 1914. године грађевински радови су били окончани,⁸ па је у јуну уграђивана дрвенарија. За време Првог светског рата зграду Новог двора, оштећену гранатама, користили су непријатељски војници, употребљавајући дрвенарију као огрев.⁹

После рата зграда је морала да се темељно обнови и да се у њој изведу инсталације водовода, електричног

осветљења и централног парног грејања. Ови послови, урађени у државној режији, под надзором Момира Корунчића, вишег архитекта Министарства грађевина, били су завршени у пролеће 1921. године.¹⁰ У јулу исте године француска фирма Безије, почела је радове на унутрашњој декорацији и привела их крају очи венчања краља Александра и румунске принцезе Марије.¹¹ На дан свадбе, 8. јуна 1922. године, Нови двор је постао званична краљева резиденција.¹²

Нови двор заузима посебно место у стваралаштву Стојана Тителбаха, познатог као пројектанта приватних стамбених и стамбено-пословних зграда.¹³ За сада је Нови двор једино његово дело за које се зна да га је радио као архитекта Министарства грађевина. Приликом израде пројекта Тителбах је морао да води рачуна о томе да његова грађевина буде усклађена са постојећом зградом Старог двора. Због тога спољашњост Новог двора има одлике историзма, са стилским елементима преузетим углавном из ренесансне и барокне архитектуре. Као и у случају Старог двора, и Нови двор је имао најживљу фасаду окренуту према башти, један угао обликован у виду куле са куполом, и хералдичке мотиве примењене у склопу вајане декорације. На тај начин је постигнута ненаметљива сличност двеју зграда и симетрија у силуети целине.

Зграда Новог двора има издужену основу, са једном краћом страном на регулационој линији Улице краља Милана и другом у дворишту. Дуже фасаде су окренуте једна према башти а друга према Добрињској улици. Од тротоара Добрињске улице зграда је била одвојена травњаком и гвозденом оградом.¹⁴ Зграда има сутерен, приземље и два спрата. Због нагиба земљишта део сутерена према Улици краља Милана оставља утисак приземља.

1. Стојан Тителбах: План за Нови двор – изглед из Улице краља Милана, даширан 1911. Архив Југославије, Министарство грађевина Краљевине Југославије, 62. План 3. (656)

На фасадама према башти и улицама приземље и први спрат решени су као целина: стубови и пиластри (са јонским капителима) обухватају висином оба нивоа. Главни улаз у зграду, на средини фасаде окренуте према башти, био је истакнут овалним тремом чији су стубови носили, у висини првог спрата, терасу са оградом од кованог гвожђа. Ова разуђена фасада имала је два бочна и један средњи ризалит. Између ризалита пружале су се кроз приземље и први спрат лође са колонадама, а на другом спрату терасе. Лође и терасе биле су ограђене балустрадама. Средњи ризалит украшавала су, на другом спрату, два извајана двоглава орла, од којих је сваки имао по једну круну над главама и штит на грудима. Ризалит је био завршен рељефним грбом Карађорђевића на полукружној површини. Две вазе су се налазиле поред грба, а иза њега, на лименом крову, био је јарбол за заставу.

Фасаде према улицама Краља Милана и Добрињској имају сличности у обради: сви прозори су лучно завршени, кордонски венци се пружају изнад сутерена и изнад првог спрата, између прозора су пиластри, испод већег броја прозора налазе се балустраде а изнад – декоративни рељефи. Део зграде на углу улица улепшавала су, на другом спрату, четири крунисана двоглава орла са штитом на грудима. Изнад угла се уздиже купола, покривена металним кровом, чији је шиљати завршетак оживљавао крунисани двоглави орао раширених крила. Фигуре орлова на угаоном делу здања биле су израђене од цинк-лима по нацрту Стојана Тителбаха.

Фасада Новог двора према Добрињској улици има на средини благо заобљени ризалит оплемењен стубовима и терасама са оградама од кованог гвожђа. Ризалит се завршавао вајаном композицијом изнад кровног венца и атике: две женске фигуре придржавале су картушу са круном и рељефним крунисаним двоглавим орлом. Са обе стране била је по једна ваза.

У поређењу са фасадама према улицама и башти, дворишна фасада, са споредним улазом, била је обрађена много једноставније.

Као што је предвиђено пројектом Стојана Тителбаха, у сутерену зграде налазиле су се ложоница и оставе.¹⁵ Собе и канцеларије намењене запосленима у двору постојале су како у сутерену, тако и у приземљу и на спратовима.

Приликом уређивања двора 1921/22. године одајама у приземљу и на спратовима дата је намена коју им је одредио пројектант, уз неке измене. Према Тителбаховим плановима спаваће собе са гардеробама и купатилима требало је да се налазе само у делу зграде према Улици краља Милана, а осим трпезарије у приземљу требало је да постоји и друга, на првом спрату. Није била предвиђена просторија за библиотеку, јер се у време израде планова дворска библиотека налазила у Старом двору.

У приземљу Новог двора широке мермерне степенице водиле су од главног улаза у пространи вестибил. Десно од вестибила налазиле су се чекаоница и соба за дежурног официра, а лево гардероба и главно степениште за спратове. Степенице су биле начињене од мермера, а ограда од челика. Аутор нацрта оgrade, Момир Коруновић, применио је украсне мотиве састављене од државног грба, слова А и кринова. Из вестибила се ишло ходницима у два велика предсобља, из којих се улазило у просторије десног и левог дела приземља. Зидове вестибила улепшавали су гипсани радови, док су зидови ходника били обојени крем бојом. Непосредно из вестибила улазило се у велики салон, окренут према Добрињској улици. Намена великог салона – да служи као дворана за пријеме – истакнута је унутрашњом декорацијом. Зидови су

били обложени храстовином и украшени огледалима и уметничким сликама. Намештај у стилу Луј XIV састојао се од столова са мермерним плочама и фотеља и столица пресвучених црвеном тканином. Иста боја понављала се на спољним завесама од тешке свиле. Унутрашње завесе биле су од танке свиле везене руком. За осветљење је служио велики лустер и осам канделабара.

Десно од великог салона налазио се плави салон са клавиром, намештајем у стилу Луј XV и зидовима обложеним дрветом. У кабинету поред плавог салона црвени свилени тапети појачавали су утисак који је остављао мермерни камин и намештај у стилу Луј XV. Округли салон на углу, намештен у стилу директоар, красиле су завесе и тапети фрез боје.

Део приземља према Улици краља Милана заузимао је спаваћа соба, повезана са гардеробом и купатилом. У спаваћој соби са намештајем у стилу Луј XVI, преовлађивала је плава боја.

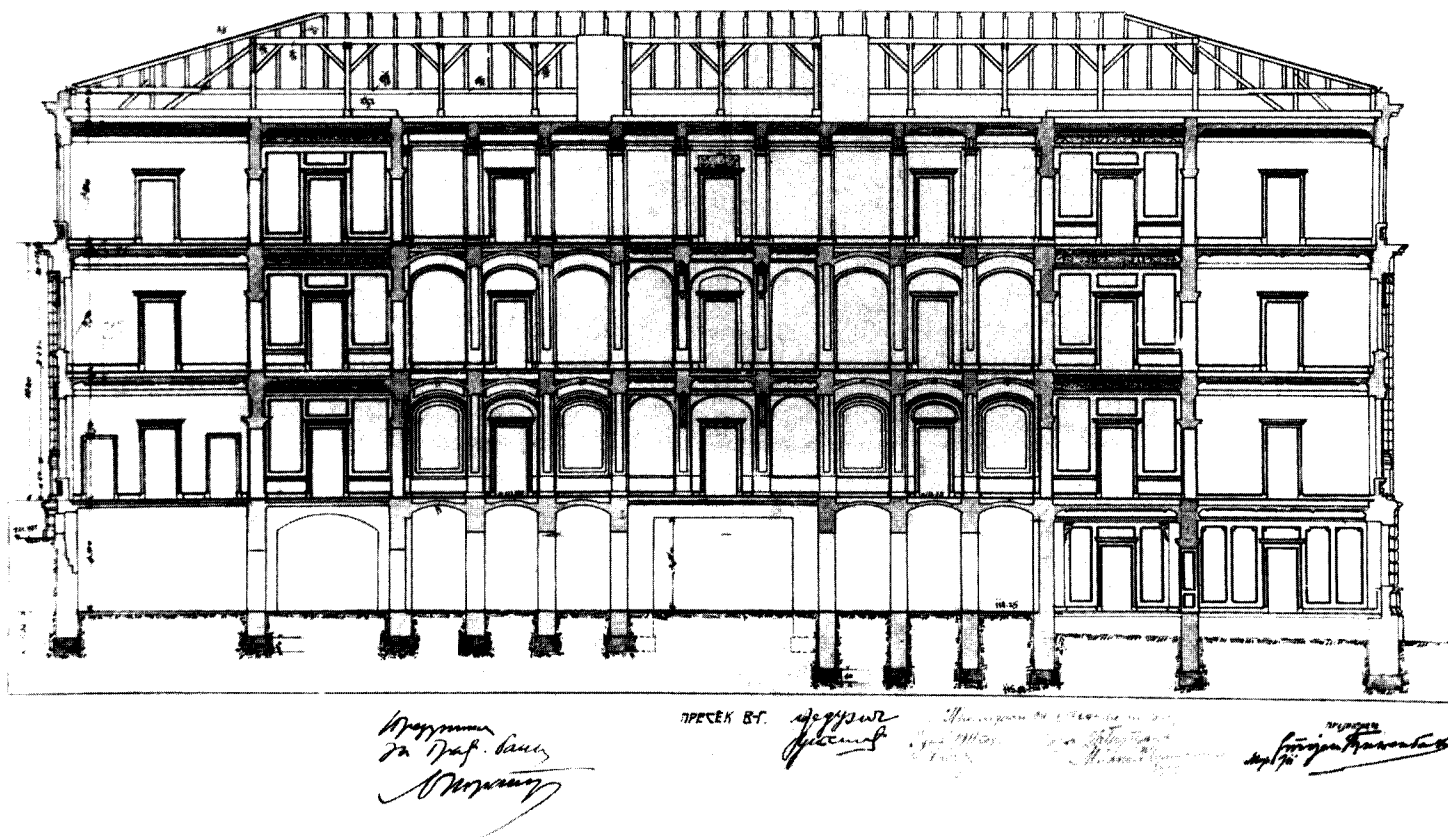
Лево од великог салона налазила се соба за пушење, названа босанска соба, која је изазивала дивљење савременика. Била је уређена као ентеријер куће балканско-

оријенталне архитектуре. Имала је миндерлук, зидану пећ, резбарени намештај (долапе са нишама, сточиће за послужење, сталак за цвеће), као и подне и зидне ћилиме.

Из босанске собе се улазило у трпезарију чији су зидови били обложени резбареном храстовином. На зиду према Добрињској улици била су три прозора, док је супротни зид био украшен огледалима и фонтаном од карарског мермера. Део трпезарије са прозором према дворишту оживљавала су два дрвена стуба. Са таванице су висила три раскошна кристална лустера. Око великог стола од ораховине било је 35 столица, пресвучених плавом свилом. Од исте материје биле су начињене и завесе.

Трпезарија је била повезана са бифеом, окренутим према дворишту. У том делу приземља било је још и споредно степениште, као и једна радна соба.

Први спрат Новог двора био је намењен становању краља и краљице. Као и у приземљу, и овде се из вестибила улазило у велики салон. У овој просторији била је заступљена жута боја, а намештај је био у стилу Луј XVI. У истом стилу био је опремљен салон са клавиром (десно од великог салона), у коме је преовлађивала сива боја.

2. Стојан Тишелбах: План за Нови двор – продужни пресек, датирани маја 1911.
Архив Југославије, Министарство праћевина Краљевине Југославије, 62. План 3. (656)

Десно од салона са клавиром био је краљичин кабинет, са камином, гарнитурама за седење и стојећим лампама. Округла просторија на углу одређена је за будоар. Краљичина спаваћа соба, гардероба и купатило били су окренути према Улици краља Милана.

Лево од великог салона на првом спрату налазио се мали салон са бистом Марије Антоанете. До овог салона био је смештен краљев кабинет, опремљен намештајем у стилу Луј XVI, са камином од финског мермера и зидовима обложеним храстовином. Ту су се налазила два писаћа стола (за краља и секретара), ормани и гарнитура за седење.

Краљева гардероба и купатило били су окренути према дворишту, а спаваћа соба је гледала и на двориште и на башту (имала је три прозора). Зидови спаваће собе били су обложени храстовином, обојеном плавом бојом.

Поред гардеробе и купатила пружала се дугачка просторија (пројектом предвиђена за предсобље) са прозорима према лођи. Ту је смештена библиотека, чији су намештај сачињавали високи храстови ормани са стакленим вратима, сто са 20 столица и лустер од бронзе. У библиотеци је краљ Александар примао министре.

На другом спрату Новог двора, као и у приземљу и на првом спрату, постојао је велики салон окренут према Добрињској улици. Ова просторија, са намештајем од махагонија, била је позната под називом енглески салон.

Десно од енглеског салона налазио се јапански салон, опремљен резбареним намештајем и украшен зидним сликама са сценама из јапанског живота, вазама, скулптурама и црвеним свиленим завесама са златним шарамима.

Поред јапанског салона био је један мањи салон у стилу директоар, а у округлој соби на углу била је мала библиотека, намештена у истом стилу.

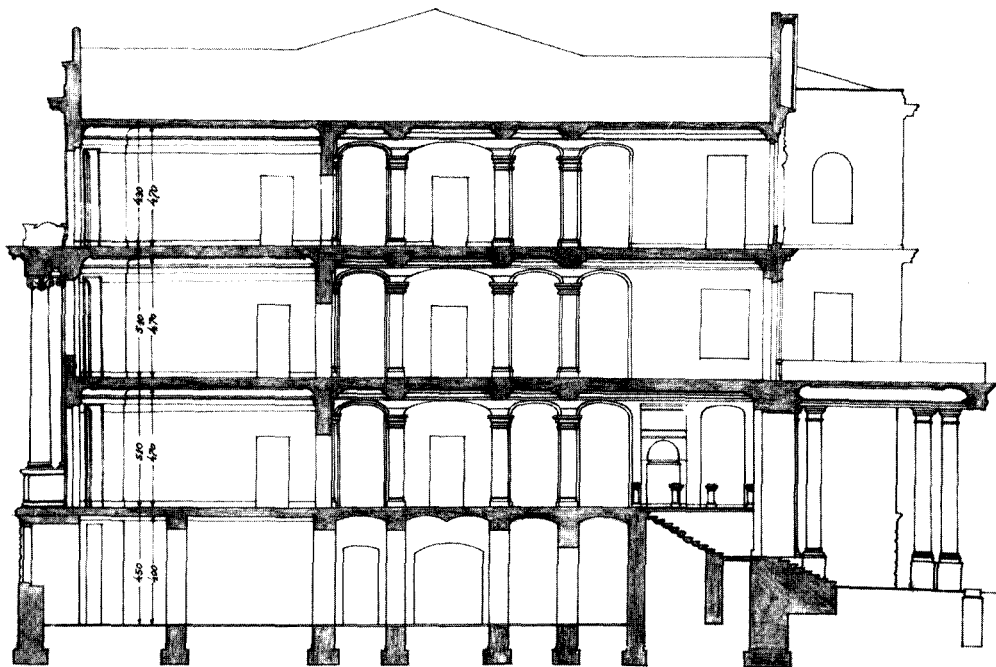
Спаваћа соба, гардероба и купатило, гледали су на Улицу краља Милана.

Лево од енглеског салона налазио се енглески биро беле боје, са мермерним камином. До енглеског бироа био је салон од храстовине, а поред њега спаваћа соба у стилу директоар. Према дворишту су биле окренуте гардеробе, купатило и једна соба за послугу.

У згради Новог двора није било предвиђено постојање кухиње. Она се налазила у оближњој шумадијској кухињи, која је била спојена тунелом са сутереном двора, одакле су се јела разносила лифтом.

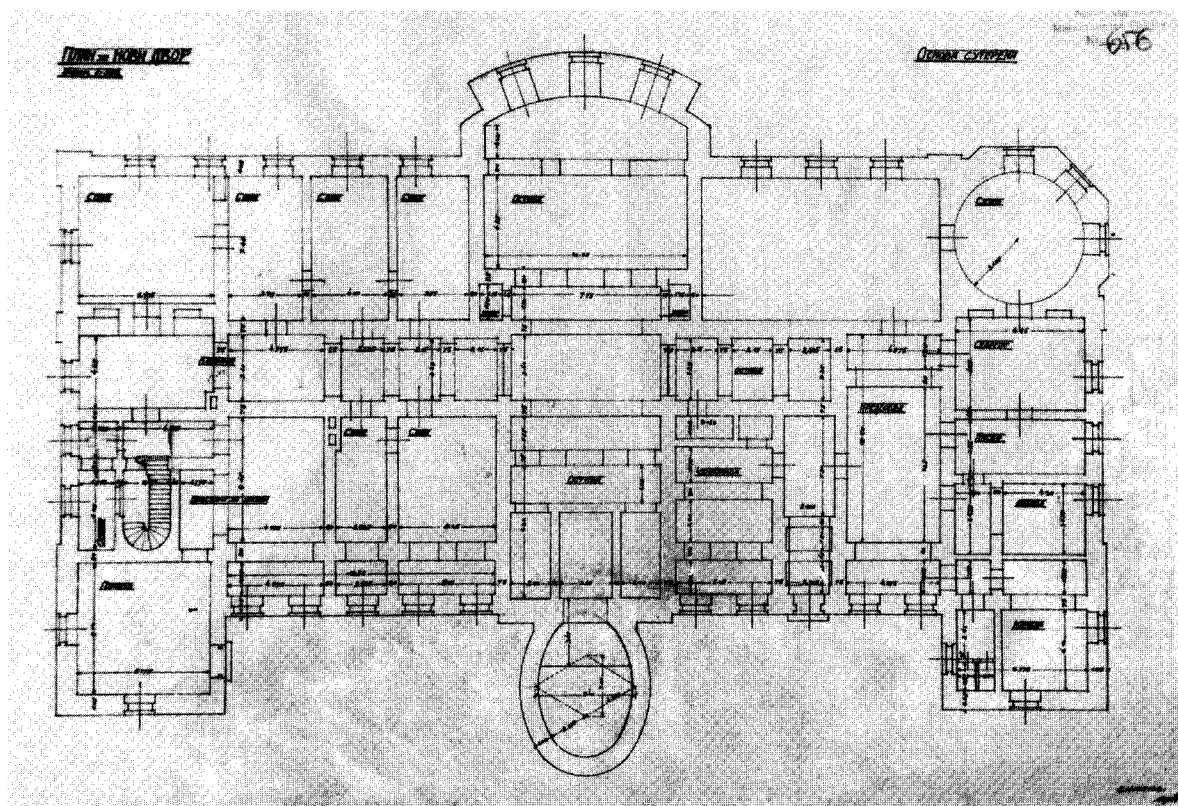
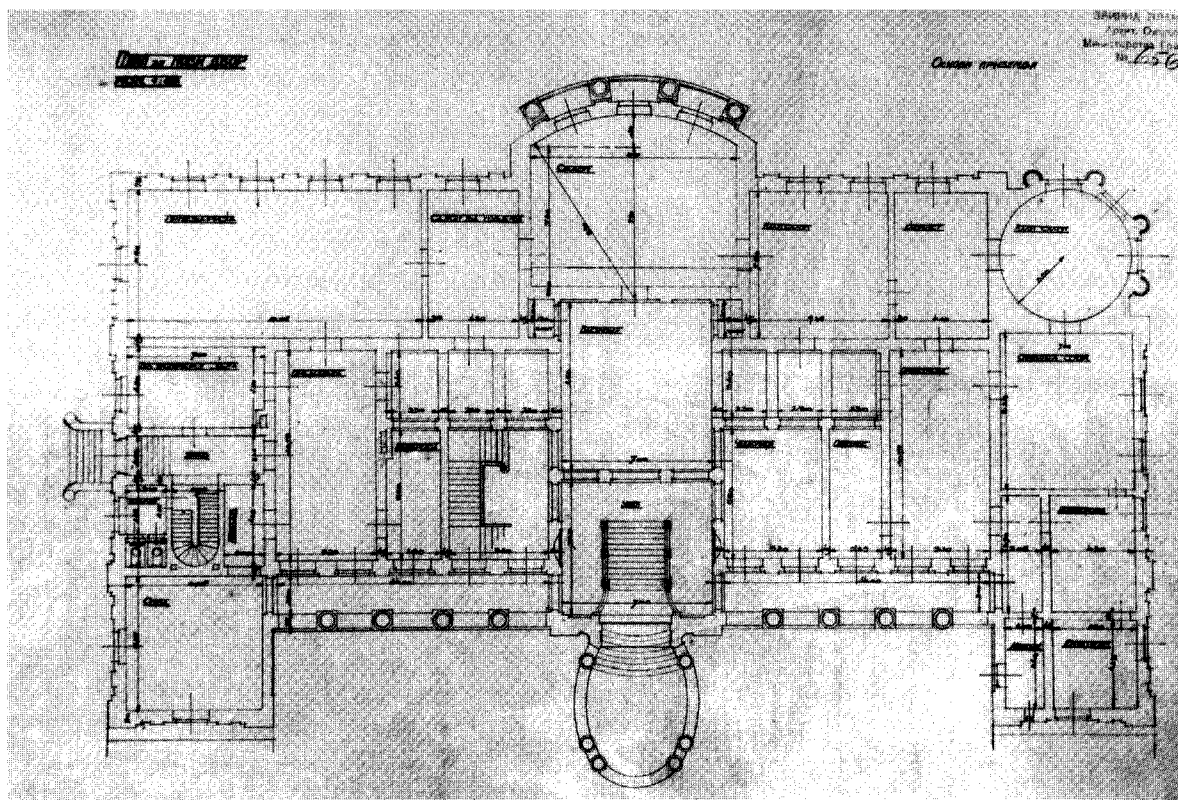
ПЛАН за НОВИ ДВОР
ПРОЈЕКТ 1. 1902.

О
ПРОЈЕКТ 1. 1902.
№ 656
ПОПРЕЧНИ ПРЕСЕК

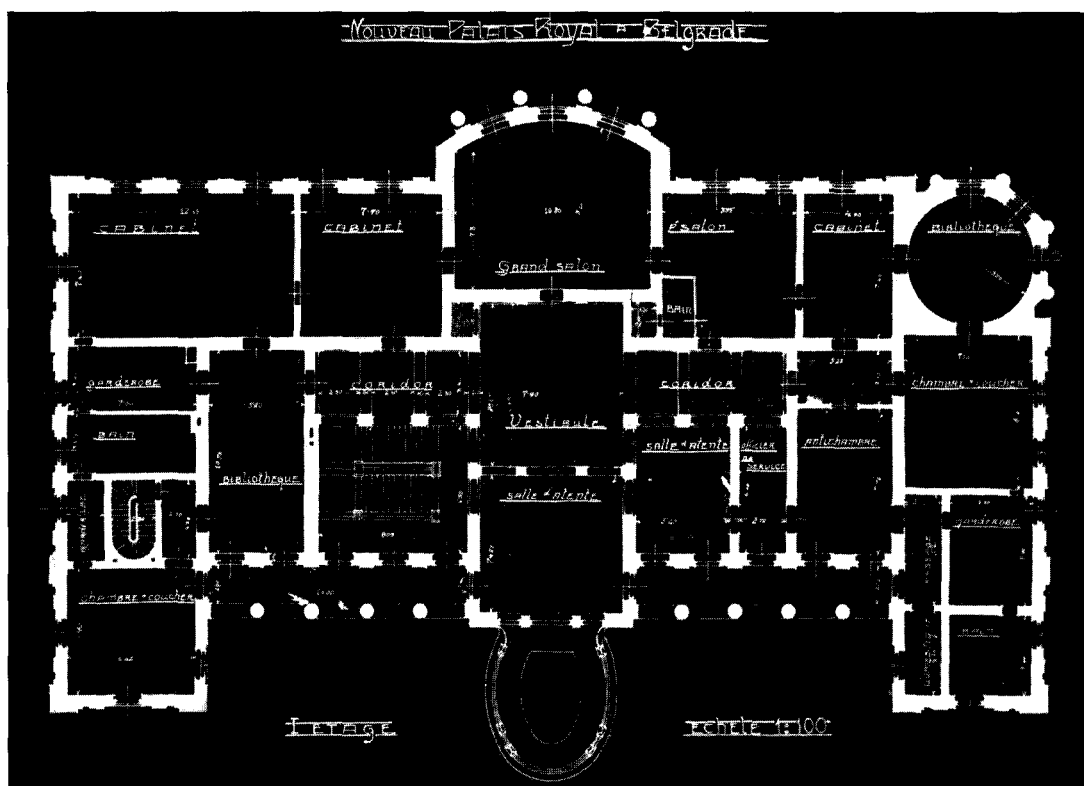

3. План за Нови двор. Технички снимак, појечни пресек, без дашума.

Архив Југославије, Министарство грађевина Краљевине Југославије, 62. План I. (668)

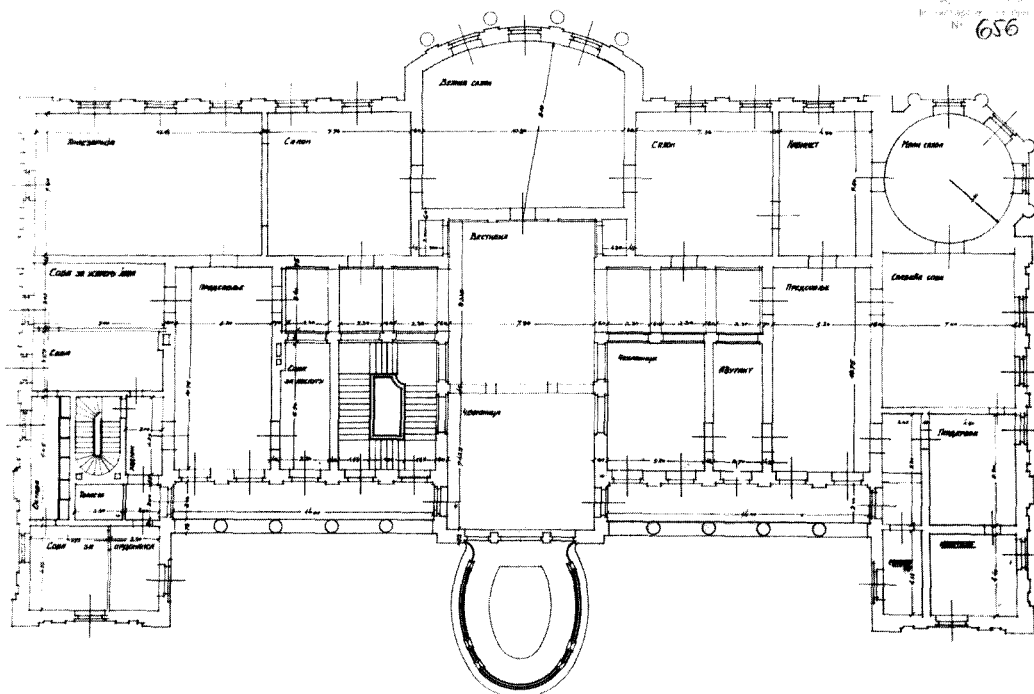
4. План за Нови двор. Технички снимак – основе суштерена и приземља.
Архив Југославије, Министарство грађевина Краљевине Југославије, 62. План 3. (656)

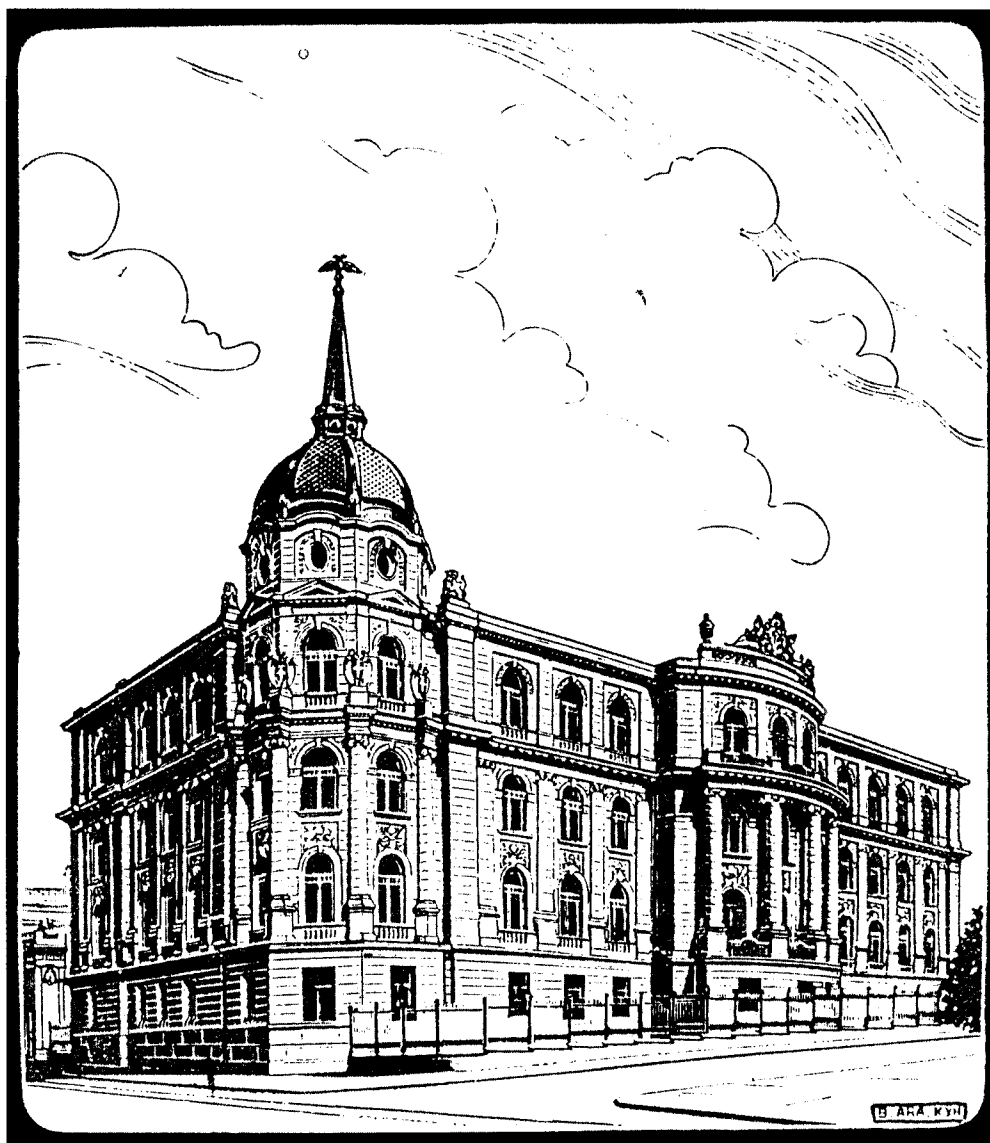
План за Нови двор
масштаб 1:100

Основа I. СПРАТА

Архив Југославије, Министарство грађевина Краљевине Југославије, 62.
План 1. (668) План за Нови двор. Технички снимак – основа првог спрата, без дашума.
Архив Југославије, Министарство грађевина Краљевине Југославије, 62. План 3. (656)

5. Nouveau Palais Royal – Belgrade [Нови краљев двор – Београд]. Технички снимак – основа првог спрата, без дашума. Архив Југославије, Министарство грађевина Краљевине Југославије, 62. План 1. (668) План за Нови двор. Технички снимак – основа првог спрата, без дашума. Архив Југославије, Министарство грађевина Краљевине Југославије, 62. План 3. (656)

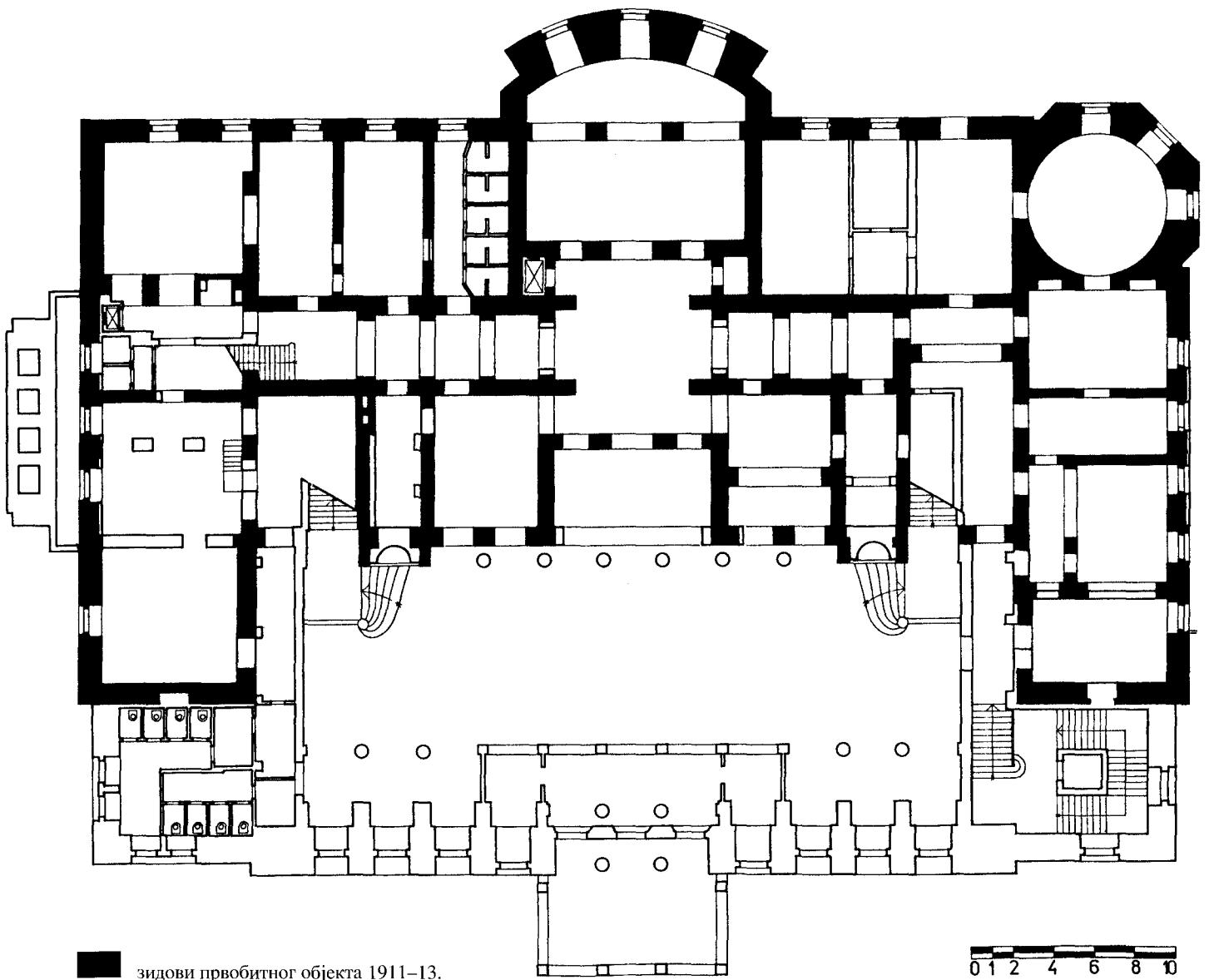

6. Нови двор. Црпеж Вељка Андрејевића-Куна из шреће деценије XX века. Фошхокоија из збирке Музеја града Београда, објављена у књизи: Дивна Ђурић-Замоло, Градиштељи Београда 1815–1914, Београд, 1981.

Нови двор је био званична владарска резиденција све до јуна 1934. године, иако се краљевска породица још раније преселила у приватно саграђени двор на Дедињу. По жељи краља Александра Нови двор је тада добио нову намену – смештај једног репрезентативног музеја.¹⁶

Музеј у Новом двору настао је обједињавањем фондова Народног музеја и збирки Музеја савремене уметности, који је у основи имао поклон кнеза Павла Карађорђевића. Овако створен музеј добио је назив Музеј кнеза Павла. Радови на адаптацији Новог двора за музеј почели су у јулу 1934. године, а завршени су крајем исте године. Том приликом спољашњост грађевине није мењана. Преправке унутрашњости зграде пројектовали су архи-

текти Драгиша Брашован и Иван Здравковић. У сутерену су урађене лабораторије, радионице и фотографски атеље. Приземље и спратови намењени су излагању експоната. Са зидова су уклоњени вајани украси и тапети. У појединим просторијама, као што је бивши краљев кабинет, задржана је првобитна дрвена облога. Зидови су обојени светлосивом бојом. У просторијама које гледају на Добрињску улицу сва врата су постављена у исту осовину. Да би се добиле веће површине за излагање поједина врата и прозори прекривени су сомотским завесама. Прозорска стакла су матирана млечном бојом да би се добила дифузна светлост. Огледала из дворских просторија су искоришћена да се испред њих поставе витрине, тако да су експонати могли да се виде са свих страна. Постоља

6. Нови двор, садашња основа приземља са приказом првобитног дела објекта и каснијим проширењем

за витрине и скулптуре била су обојена истом светлоси-
вом бојом као и зидови.

Цела 1935. година протекла је у усељавању и сређива-
њу збирки. Експонати су били изложени хронолошким
редом. У приземљу су се налазиле праисторијска, грчка,
римска и средњовековна збирка. На првом спрату били
су смештени предмети везани за знамените личности из
новије српске историје, као и дела југословенских слика-
ра и вајара XVIII и XIX века. Радови савремених домаћих
и страних уметника могли су да се виде на другом спрату.
Музеј је свечано отворен 18. јануара 1936. године.¹⁷

За време Другог светског рата музеј је радио до про-
лећа 1944. године, када је, због опасности од бомбардо-

вања, већи део експоната пребачен у зазидани бункер у
сутерену. Грађевина, оштећена у току борби за ослобо-
ђење Београда, оправљена је после рата. Изложба срп-
ског сликарства XVIII и XIX века, отворена 20. октобра
1945. године, означила је наставак рада музеја под но-
вим називом – Уметнички музеј. Збирке су се налазиле
у Новом двору до уступања зграде Скупштине Србије,
1948. године.¹⁸

После преправке и дограђивања здања за нову наме-
ну, према пројекту архитекте Милана Минића, само су
делови зграде према улицама, са поједностављеним фа-
садама, остали да изазивају сећање на изворну архитек-
туру Новог двора.¹⁹

Напомене:

- ¹ *Грађење новој дворца*, Дневни лист, бр. 357, 31. XII 1910, XXVIII, стр. 2; *Престононаследников дворац*, Политика, бр. 2565, 9. III 1911, стр. 2; *Грађење новога дворца*, Београдске новине, бр. 95, 6. IV 1911, XVII стр. [2]; *Нови двор*, Политика, бр. 2599, 14. IV 1911, VIII, стр. 2; *Грађење дворца*, Дневни лист, бр. 12, 12. I 1911, XXIX, стр. 2; *Нови дворац*, Дневни лист, бр. 35, 4. II 1911, XXIX, стр. 2.
- ² *Рушење зграде*, Београдске новине, бр. 67, 9. III 1911, XVII стр. [3]; *Нови двор*, Политика, бр. 2593, 6. IV 1911, VIII, стр. 2; *Рушење старога министарства*, Београдске новине, бр. 96, 7. IV 1911, XVII, стр. [2]; *Лицијације*, Српски технички лист, бр. 14 и 15, 10. IV 1911, XXII, стр. [4 дод.]; *Нови дворац*, Дневни лист, бр. 109, 21. IV 1911, XXIX, стр. 2; *Грађење дворца*, Дневни лист, бр. 134, 16. V 1911, XXIX, стр. 2; *Грађење новој двора*, Београдске новине, бр. 161, 16. VI 1911, XVII, стр. [3]; *Зидане двора*, Штампa, бр. 124, 16. V 1911, X, стр. [2].
- ³ *Нови двор*, Вечерње новости, бр. 230, 22. VIII 1911, XIX, стр. 2; Светозар Стојановић, *Српски неимар*, Београд, 1912, стр. 95–96; Архив Србије. Министарство грађевина. (Несређена грађа). Фасцикле 4 и 5.
- ⁴ *Нови двор*, Политика, бр. 2751, 15. IX 1911, VIII, стр. 2.
- ⁵ *Нови двор*, Политика, бр. 4366, 10, 11. и 12. IV 1920, XVIII, стр. 3.
- ⁶ Светозар Стојановић, *Српски неимар*, Београд, 1912, [фотографија између страна 96 и 97].
- ⁷ Архив Србије. Збирка планова, скица и уметничких слика. ПС–5; *Објава*, Српске новине, бр. 8, 10. I 1913, LXXX, стр. 4; [Ојласи], Штампa, бр. 12, 12. I 1914, XIII, стр. [4]; Архив Србије. Министарство грађевина. (Несређена грађа). Фасцикла 10.
- ⁸ *Нови двор*, Политика, бр. 3727, 31. V 1914, XI, стр. 3.
- ⁹ *Нови двор*, Политика, бр. 4366, 10, 11. и 12. IV 1920, XVIII, стр. 3.
- ¹⁰ Исто. *Нови двор*, Политика, бр. 4672, 25. IV 1921, XVII, стр. 3.
- ¹¹ *Намеништај за нови двор*, Политика, бр. 4744, 10. VII 1921, XVII, стр. 3; *Нови двор*, Политика, бр. 5037, 3. V 1922, XVIII, стр. 3–4.
- ¹² *Београд у прошлости и садашњости*, Београд, 1927, стр. 202; Grgur Kostić, Beograd, Vod. Guide. Führer, Beograd, 1930, str. 39.
- ¹³ Животу и делатности Стојана Тителбаха посвећени су следећи радови: Дивна Ђурић-Замоло, *Део стваралаштва Стојана Тителбаха у Београду*, Зборник за ликовне уметности, 16, Нови Сад, 1980, стр. 315–340; Дивна Ђурић-Замоло, *Грађишће у Београду 1815–1914*, Београд, 1981, стр. 103–105; Светлана В. Недић, *Прилог проучавању куће свештеника Михаила. М. Поповића у Курсулиној улици бр. 35*, Наслеђе, бр. 1, 1997, I, стр. 61–67; Вера Павловић-Лончарски, *Прилог проучавању дела архитекте Стојана Тителбаха у Београду*, Наслеђе, бр. II, 1999, стр. 25–32.
- ¹⁴ Спољни изглед грађевине описан је на основу следећих извора и литературе: Дивна Ђурић-Замоло, *Део стваралаштва Стојана Тителбаха у Београду*, Зборник за ликовне уметности, 16, Нови Сад, 1980, стр. 319–320; Дивна Ђурић-Замоло, *Грађишће у Београду 1815–1914*, Београд, 1981, стр. 101–104; Сергије Димитријевић – Гордана Гордић, *Поздрав из Београда*. Београд на старим разгледницама. Из збирке др Сергија Димитријевића, Београд, 1986, стр. 56–58; Марко Поповић, *Грбови на јавним зградама Београда* (II део), Годишњак града Београда, књ. XLII, 1995, стр. 72–74; Бранко Васиљевић, *Београд – сто година на илустрираним поштомницама 1986–1996*, Београд, 1996, стр. 77–79, 103; Edmund Pribik, *Der belgrader Konak*, Avala. N. 21, 20. X 1918, II, S. 1–2; *Краљевски двор у цролеће*. [Фотографија]. Снимио М. [илан] Шимић, дворски фотограф, Илустровани лист, бр. 17, 28. V 1929, IX [задња корица]; Архив Југославије. Министарство грађевина Краљевине Југославије. 62. План 1. (668). (Стојан Тителбах: Нацрти за орлове, датирани 1912). План 3 (656). (Стојан Тителбах: План за Нови двор – изглед из Улице краља Милана, датиран маја 1911); Народна библиотека Србије. Разгледнице (из двадесетих и тридесетих година XX века): Pg 786/XXXII/10, Pg 786/XXXII/26, Pg 786/XXXII/21, Pg 786/XXXII/31, Pg 786/XXXII/39, Pg 786/XXXII/11, Pg 786/XXXII/28, Pg 786/XXXII/29. У наведеним ликовним изворима не виде се јасно два вајана украса поред куполе.
- ¹⁵ Решење основа, намена просторија и унутрашња декорација описани су на основу следећих извора и литературе: Архив Србије. Збирка планова, скица и уметничких слика. ПС–5; (Стојан Тителбах: План за нови двор. Основе сутерена и првог спрата, датирани 1912. Технички снимак приземља, без датума). Архив Југославије. Министарство грађевина Краљевине Југославије. 62. План 1 (668). (Технички снимци сутерена, приземља, првог и другог спрата, попречни пресек, без датума). Архив Југославије. Министарство грађевина Краљевине Југославије. 62. План 3. (656) (Стојан Тителбах: План за нови двор – подужни пресек, датиран маја 1911. Технички снимци сутерена, приземља и првог спрата, без датума). Завод за заштиту споменика културе града Београда. Досије Новог двора (Фотографије Тителбахових планова приземља и другог спрата). *Нови двор*, Политика, бр. 5037, 3. V 1922, XVIII, стр. 3–4; Краљевски дворац у Београду [фотографије ентеријера], Илустровани лист, бр. 22, 1. VI–8. VI 1922, IV, стр. 4. Јапански салон, трпезарија, босанска соба. *Краљевски двор у Београду* [фотографије]. Снимци дворског фотографа Милана Шимића, Реч и слика, август 1926, I, стр. 21–24. [Босанска соба, јапански салон, краљичин кабинет, собе краља и краљице]. Milan M. Stojadinović, *Ni rat ni pakt*, Rijeka, 1970, str. 174
- ¹⁶ Њ. В. Краљ поконио је нови двор за краљевски музеј уметности и археологије, Београдске општинске новине, бр. 6, јуни 1934, LI, стр. 469–470; Ж. [иворад] М. Јевремовић, *Историјске знаменитости Београда и Земуна*, Београд, 1935, стр. 46–49; Milan M. Stojadinović, *Ni rat ni pakt*, Rijeka, 1970, str. 175–178; Петар Ј. Поповић, *Краљ Александар I, љубитељ архитектуре, уметности и шехинске уопште*, [у књизи]: Jugoslavija na tehničkom polju 1919–1929, Zagreb, 1930, str. 46.
- ¹⁷ Ђурђе Бошковић, *Музеј кнеза Павла*, Српски књижевни гласник, нова серија, бр. 3, I. II 1936, XLII, стр. 231–234; М. [илан] Кашанин, *Музеј кнеза Павла*, Југословенски историски часопис, св. 1–4, 1936, II стр. 421–430; Ђорђе Мано-Зиси, *Ошваране Музеја кнеза Павла у Београду*, Гласник историског друштва у Новом Саду, св. 24, књ. IX, св. 2, 1936, стр. 233–237; Мара Харисијадис, *Музеј кнеза Павла*, Живот и рад, св. 150, април 1936, IX, књ. XXIII, стр. 249–353; *Свечано ошваране Музеја кнеза Павла у Београду*, Време, бр. 5032, 16. I 1936, XVI стр. 5;

Тодор Манојловић, *Значај Музеја Кнеза Павла*, Београдске општинске новине, бр. 2, фебруар 1936, LIV, стр. 181–182; Тодор Манојловић, *Шетња кроз Музеј кнеза Павла*, Београдске општинске новине, бр. 1–3, јануар – март 1937. LV, стр. 11–16; *Данас се ошвара Музеј кнеза Павла*, Политика, бр. 9935, 18. I 1936, XXXIII, стр. 7; *Њ. Кр. Вис. Кнез-Намесник Павле ошворио је музеј који носи његово име*, Политика, бр. 9936, 19. I 1936, XXXIII, стр. 5–6; *Знаменишта културна шековина Београда*, Београдске општинске новине, бр. 2, фебруар 1936, LIV, стр. 107; Сава Поповић, *Свечано ошварање Музеја Њ. Кр. Вис. Кнеза-Намесника Павла*, Београдске општинске новине, бр. 2, фебруар 1936, LIV, стр. 179–181.

¹⁸ Дејан Медаковић, *Ефемерис*. Ephemeris II, Хроника једне породице. Друго издање, Београд, 1981, стр. 72–73, 242–246, 288, 294; Ђорђе Мано-Зиси, *Сто двадесет година постојања и двадесет послерајних година Народног музеја у Београду*, Годишњак града Београда, књ. XI–XII, 1964–1965, стр. 346–347; *Изложба српског сликарства XVIII и XIX века*, [каталог], Београд, Уметнички музеј, 1945.

¹⁹ Марко Поповић, *Грбови на јавним зградама Београда* (II део), Годишњак града Београда, књ. XLII, 1995, стр. 74. Копије планова Милана Минића за дограђивање и преправку Новог двора чувају се у документацији Завода за заштиту споменика културе града Београда.

SUMMARY: Svetlana V. Nedić

ON SOME QUESTION ABOUT THE AUTHENTIC ARCHITECTURE OF NEW COURT

The building known as the New Court is situated at the corner of the street Srpskih vladara and Andrić crescent. It was planned as the residence of the heir to the throne (later king) Aleksandar Karadjordjević. It has been built according to plans and under supervision of the Belgrade architect Stojan Titelbah (1877–1916). The contractor was Vasa Tešić. Building started in 1911 and was completed in 1914. During First World War the building had been damaged and after the war it had been renovated under the supervision of architect Momir Korunović. Restoration of the building and refurbishment had been completed in 1922.

New Court had been designed in such a way as to make unity with previously built Old Court. The exterior of the building has the characteristics of historicism with stylistic elements taken over from the Renaissance and Baroque architecture while for the sculptural decoration the heraldic motives have been applied. On the courtyard façade most interesting were loggias with colonnades and termination of the central overhang – semicircular panel with coat of arms of Karadjordjević dynasty in relief. Part of the building at the street corner looks like the tower and has a dome, which was decorated with two-headed crowned eagle. The overhang on the façade towards the Andrić crescent terminated with sculptural composition consisting of two female figures and

cartouche with two-headed eagle in relief. The building has basement, ground floor and two stories. Ground floor and stories have been planned in such a way that rooms are arranged around the central area used for vestibules, halls and main staircase. At the ground floor level besides living quarters and small drawing rooms there were also large salon (reception hall) dining room and smoking room (Bosnian room). On the first floor were the apartments of king and queen, court library and one large salon. On the second floor were English salon, English bureau, Japanese salon and living quarters.

New Court had been official royal residence up to 1934. Then the adaptation of the building had been undertaken for the new purpose – National Museum – according to the plans of architects Dragiša Brašovan and Ivan Zdravković. Only necessary changes in the interior had been executed while the exterior of the building had not been changed.

Museum used the New Court building from 1936 until 1948. Then the building has been ceded to the Serbian Parliament and it has been redone and enlarged according to the plans of architect Milan Minić. Original architecture but with simplified facades has been preserved only in the section of building looking towards Srpskih vladara street and Andrić crescent.